

LASTAVICE KOPRIVNIČKE PODRAVINE

UVOD

U Hrvatskoj su zabilježena 4 roda lastavica s 5 vrsta. Prema sistematskoj razdiobi pripadaju u red vrapčarki (*Passeres*), podred pjevica (*Oscines*), porodica lastavica (*Hirundinidae*). Zajednička obilježja su im duga krila, ravan rašljast rep, kratki široki kljun čiji rub seže gotovo do ispod prednjeg ruba očiju. Glava je plosnata s kratkim vratom, noge su malene, kratke i neprikladne za hodanje. Hrane se kukcima, uglavnom muhama i komarcima koje hvataju u letu. Zbog male veličine i dugačkih krila let im je brz i elegantan pa u letu, osim hranjenja, obavljaju kupanje i pijenje vode. Spolovi su im vrlo slični. Naše su selice gnjezdarice. Prije selidbe okupljaju se po električnim i telefonskim žicama u jata i odlaze na zimovanje u unutrašnju podsaharsku pa čak i južnu Afriku.

LASTAVICE KOPRIVNIČKE PODRAVINE

BREGUNICA (RIPARIA RIPARIA L.)

Najmanja je europska lastavica dužine 12 cm i raspona krila 27 - 29 cm. Odozgo je smeđa, preko bijelog donjeg dijela proteže se smeđa prsna traka, dok na plitkom rašljastom repu nema bijelog perja. Gnijezdi se kolonijalno po rupama u strmim odronjenim riječnim obalama. Iza rupe slijedi tunel dužine 60 - 160 cm i promjera 4 - 6 cm koji na kraju ima proširenje s gnijezdom od trave, dijelova stabljika i perja. Mužjak i ženka uz pomoć kljuna i nogu iskopaju takvo gnijezdište za 2 - 3 dana. Zabilježene su velike kolonije na odlagalištima jalovine (zemlje) kod iskopa na šljunčarama (Gabajeva Greda). Gnijezdi se od svibnja do kolovoza, nese 3 - 7 bijelih jaja. Nakon 12 - 16 dana izlegu se mladi ptici čučavci koji napuštaju gnijezdo sa 16 - 24 dana. U Hrvatskoj bregunice borave od travnja do rujna uz rijeku Dravu i Savu. Zabilježeni su i pokušaji gniježdenja uz rijeke u Dalmaciji, ali su te kolonije propale. Prstenima Zavoda za ornitologiju u Zagrebu prstenovano je od 1910. godine više od 35 000 ovih ptica na osnovu kojih su utvrđeni smjerovi selidbe.

LASTAVICA (HIRUNDO RUSTICA L.)

Naša najbrojnija lastavica dužine 17 - 19 cm i raspona krila 32 - 34 cm. Odozgo je plavo - crna, s upadljivo ridim grlom i čelom te plavo - crnom trakom preko gornjeg dijela prsa koja odskače od bijelih do ružičastih ostalih donjih dijelova. Ima dug, duboko rašljast i bijelo pjegav rep. Gnijezdo gradi najčešće u unutrašnjosti gospodarskih objekata tako da je odozgo zaštićeno stropom i oblika je otvorene zdjele. Građevni materijal gnijezda sastoji se od zemlje koju lastavica lijepi grudicu po grudicu što je i vidljivo na reljefu gnijezda. Gnijezdo je iznutra obloženo dlakom, sitnim biljnim materijalom i perjem.

Gnijezdi se 2 - 3 puta od svibnja do kolovoza, nese 2 - 8 bijelih jaja s tamno smeđim mrljama. Nakon 12 - 18 dana izlegu se mladi ptici čučavci koji napuštaju gnijezdo s 19 - 24 dana. U Hrvatskoj lastavice borave od ožujka do listopada u naseljima na području cijele Hrvatske. Veće populacije vezane su uz područja s razvijenim stočarstvom i množinom gospodarskih objekata. Prstenima Zavoda za ornitologiju u Zagrebu prstenovano je od 1910. godine više od 60 000 ovih ptica na osnovu kojih su utvrđeni smjerovi selidbe.

1. Kolonija bregunica na iskopu jalovine šljunčare u Gabajevoj Gredi.
2. Bregunica pred ulazak u gnijezdo.
3. Piljci ispod krova zgrade šumarije Sokolovac.
4. Strme obale rijeke Drave kod Gabajeve Grede su staništa bregunice
5. Lastavica u hranjenju mladih ptica neposredno nakon napuštanja gnijezda.

PILJAK (DELICHON URBICA L.)

Dužine je 12, 5 cm i raspona krila 26 - 29 cm. Ima upadljivo bijeli donji dio i trticu. Odozgo je plavo - crn, a mladi su smeđi. Rep je plitko rašljast. Gnijezda gradi na zidu, najčešće ispod krovova zgrada. Građevni materijal gnijezda sastoji se od blata i ono je u potpunosti zazidano, osim ulazne rupe na vrhu gnijezda. Unutrašnjost je obložena dlakom i perjem. Često se na jednom mjestu nalazi i više desetaka gnijezda (autobusni kolodvor u Koprivnici). U proljeće gnijezda piljaka često zaposjedaju vrapci.

Gnijezdi se 2 puta od svibnja do kolovoza, nese 2 - 6 jaja. Nakon 12 - 17 dana izlegu se mladi ptići čučavci koji napuštaju gnijezdo sa 16 - 23 dana. U Hrvatskoj borave od ožujka do rujna, a gnijezde se u naseljima na području cijele Hrvatske. Za razliku od lastavice, brojniji je u gradovima i na Jadranu. Prstenima zavoda za ornitologiju u Zagrebu prstenovano je od 1910. godine više od 10 000 ovih ptica na osnovu kojih su utvrđeni smjerovi selidbe.

Literatura:

1. Garms, H., Borm, L., *Fauna Europe*, Mladinska knjiga, Ljubljana, 1981.
2. Heinzel, H., *Ptice Hrvatske i Europe*, Hrvatsko ornitološko društvo, Zagreb, 1999.
3. Kralj, J., *Ornito fauna Hrvatske tijekom posljednjih dvjesto godina*, vol. 46, str. 1 - 112, Larus, Zagreb, 1997.